

К. е. н. Кошевий М. М.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ

НАУКОЄМНИХ ВИРОБНИЦТВ

Проблеми розвитку наукоємних виробництв мають стати головними у пошуку інструментів та засобів забезпечення розвитку вітчизняних підприємств. Ці питання широко знаходять своє відображення у дослідженнях фахівців вітчизняних і зарубіжних наукових шкіл. Хоча наукоємні виробництва, які розташовані майже в усіх регіонах України, формують єдиний масштабний науковий комплекс, який здатний ефективно продукувати результати світового рівня, однак науково-технічна та інноваційна сфера національної економіки належним чином не виконують роль джерела економічного зростання.

Як відмічають фахівці, в даний час в Україні не достатньо чітко окреслено принципи державної політики сприяння розвитку національної інноваційної економіки, не скоординовано дії центральних органів влади, дублюються їх функції, знижується рівень інноваційного та технологічного потенціалу, втрачаються можливості його розширеного відтворення [1]. При цьому досвід країн з розвинутою економікою свідчить про те, що державне регулювання інноваційного розвитку повинно здійснюватися за такими напрямками як формування інституційного забезпечення; реалізація пріоритетів розвитку науки, техніки та інноваційної діяльності; програмно-цільове фінансування науково-технологічної та інноваційної діяльності; підтримка підприємництва у сфері інновацій та трансферу технологій.

Однак неузгодженість українського законодавства в інноваційній сфері з корпоративним, інвестиційним, податковим та соціальним, незабезпеченість прогресивних норм законів відповідними підзаконними актами для їх практичного застосування, непослідовність дій щодо підтримки суб'єктів інноваційної діяльності призвели до зниження інноваційної активності, загального погіршення інноваційної культури суспільства, негативних змін в економіці, домінування низькотехнологічного сировинного виробництва.

Наявність законодавчих проблем щодо побудови інноваційної політики, вироблення адекватних підходів до визначення норм вітчизняного інноваційного

законодавства, пропозицій щодо реформування законодавчої бази та національної інноваційної системи в цілому не узгоджується з принципами ринкового господарства і не може сприяти інноваційному прориву економіки України, збереженню її технологічної та культурної спадщини, інтелектуального потенціалу. Варто згадати, що за часів СРСР з 100–120 тис. наданих заявок на винаходи Україна належало 35–37 тис. (понад 30 % загальної кількості), а Японія визнала лідерство України в області інтелектуального потенціалу не тільки серед союзних республік, а й серед країн світу [3].

Незважаючи на велику кількість законодавчих документів немає стимулів для освоєння нової продукції, продукції наукоємних виробництв. Послідовність, яка включає фундаментальні дослідження – науково-дослідні роботи – експериментальну експлуатацію – масове виробництво і призводить до появи нових винаходів, практично розірвана. Істотне скорочення державою фінансування наукових робіт не компенсується альтернативними фінансовими потоками з боку приватного капіталу [2].

Серйозною перешкодою на шляху інноваційного розвитку економіки країни є наявність сфер більш вигідного використання капіталу, ніж ризиковане та капіталомістке наукоємне виробництво.

Основними причинами низького попиту на наукові досягнення та на застосування власного наукоємного потенціалу з боку підприємств є: низька рентабельність виробництва, особливо високотехнологічного та наукоємного, порівняно з торгово-посередницькою та банківською діяльністю; фінансові спекуляції та орієнтація на імпорт кінцевого продукту замість організації його виробництва на Україні; орієнтація керівників державного і приватного секторів виробництва на імпорт технологій. У зв'язку з непослідовністю у проведенні науково-технологічної та інноваційної політики, її низькою ефективністю закріплюються тенденції до зниження попиту на дослідження та розробки, до зниження рівня інноваційної діяльності, інтелектуального потенціалу і якості робочої сили, до технологічного відставання України від розвинених країн світу, що негативно позначається на конкурентоспроможності національної економіки [4].

Оскільки інноваційний процес, який включає практичну реалізацію інновацій і випуск нової продукції, формується навколо підприємств, держава повинна не

тільки заохочувати пропозицію інновацій, але і в першу чергу забезпечити матеріальне стимулювання попиту споживачів на наукоємну продукцію, зокрема шляхом надання податкових та інших пільг, у т. ч. шляхом лізингових механізмів, оцінювання вартості інновацій з урахуванням вимог міжнародних стандартів та світового рівня цін, прийняття чітких методик оцінювання державних інвестицій у різних сферах інноваційної діяльності.

Проблеми забезпечення розвитку наукоємних виробництв потребують корінних змін. Це стосується як вдосконалення нормативного забезпечення розвитку наукоємних виробництв, так і визначення чітких параметрів формування інституційного середовища забезпечення розвитку наукоємних виробництв, пошуку та впровадження нових форм їх створення та функціонування.

Список використаних джерел:

1. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів: парламентські слухання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
2. Пічкур О. Інноваційний розвиток світової економіки та місце України у ньому (ч. II) / О. Пічкур // Інтелектуальна власність. – 2009. – №7. – С. 43–50.
3. Мунтян В. Захист інтелектуального потенціалу – стратегія розвитку України / В. Мунтян // Інтелектуальна власність. – 2007. – №4. – С. 11–14.
4. Паладій М. Трансформація інтелектуального капіталу в матеріальні та духовні блага – основа інноваційного розвитку національної економіки // Інтелектуальна власність. – 2010. – №11. – С. 11–15.

К. е. н. Лиса О. В.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Сутність поняття «економічна безпека підприємства» в науковому середовищі трактується в різних аспектах, виходячи з цільової прив'язки здійснюваних досліджень. Узагальнюючи різні підходи до визначення сутності економічної безпеки підприємства, можна виділити такі основні їх групи: